Justis- og beredskapsdepartementet

Samordnet beredskapsarbeid for å bygge motstandskraft

avdelingsdirektør Annette Tjaberg

Partnerforums høstkonferanse 2. november 2023

Hvem beskytter den nasjonale sikkerheten – og hvordan gjør vi det?

- Hovedansvarlige departementer:
  - JD på sivil side og FD på militær side
  - Sektordepartement, inkl sektormyndigheter
- Etterretnings- og sikkerhetstjenestene våre:
  - Etterretningstjenesten (FD)
  - Politiets sikkerhetstjeneste (JD)
  - Nasjonal sikkerhetsmyndighet (JD)

  - Sivil klareringsmyndighet (JD), Forsvarets sikkerhetsavdeling (FD)

- Forsvaret – det militære maktapparatet
- Politiet – det sivile maktapparatet
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)
- Kommunene
- Virksomheter

Hvordan beskytter vi vår nasjonale sikkerhet?
1. Samordningsmekanismer

- Regjeringens sikkerhetsutvalg (RSU)
- Mellom departementene
  - Kriserådet
  - FD, JD og UD er kjernedepartementene – flere arenaer på embetsnivå
    - Departementenes screeningnettverk (JD, FD, UD, NFD, FIN)
    - Rundebord om forskningssamarbeid med Kina (KD, JD, FD, UD)
    - Samordningsarenaer for digital sikkerhet (JD og alle dept)
- Mellom tjenestene
  - NESS mellom E, PST, NSM og politiet (Nasjonalt etterretnings- og sikkerhetssenter)
  - Felles etterretnings- og kontraterrorsenter mellom E og PST (FEKTS)
  - Felles cyberkoordineringssenter mellom NSM, E, PST, Kripos (FCKS)
  - Nasjonalt cybersikkerhetssenter i NSM (NCSC)
  - Nasjonalt cyberkrimsenter i Kripos (NC3)
- Kontaktgruppen for Totalforsvaret og Sentralt totalforsvarsforum
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap – samordningsrolle på tvers

Hvordan beskytter vi vår nasjonale sikkerhet?
2. Kunnskapsgrunnlag

- EOS-tjenestenes vurderinger
  - Ytre og indre trusler
  - Statlige og ikke-statlige aktører
  - Sammensatte virkemidler

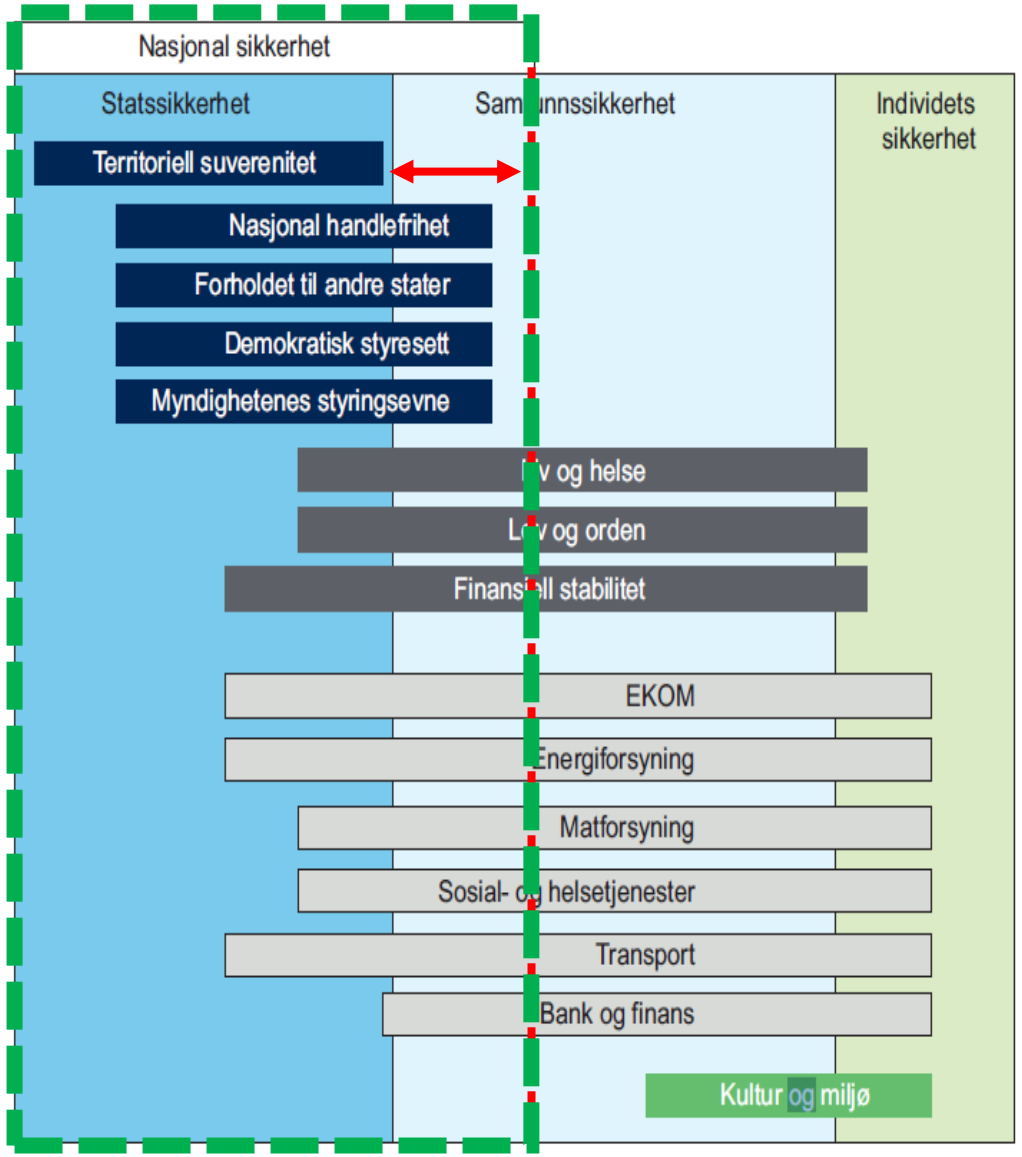
- Øvrig kunnskapsgrunnlag
  - Temarapporter
  - Forskningsrapporter
  - Internasjonalt samarbeid

Hvordan beskytter vi vår nasjonale sikkerhet?
3. Nasjonale verdivurderinger

- Identifisering av grunnleggende nasjonale funksjoner (GNF) er et sentralt element i sikkerhetsloven og en forutsetning for å
  - få oversikt over hva vi er helt avhengig av at fungerer, når statens eksistens er truet
  - avklare hva som har betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser
  - identifisere hvilke verdier som skal sikres etter sikkerhetsloven og hvilke virksomheter som eier disse og skal underlegges loven
  - avklare hvilke avhengigheter en virksomhet har til andre virksomheters leveranser – dvs. hvilke leveranser som er kritiske for at egen virksomhet skal fungere

Hvordan beskytter vi vår nasjonale sikkerhet?
4. Risikoaksept og forsvarlig sikkerhet

- Risikobasert tilnærming
  - Basert på trusselbildet - hvilken risiko er virksomhetens verdier utsatt for?
  - Hva er kostnadene og effekten av ulike alternative løsninger for å håndtere risikoen?
  - Hvilken restrisiko kan vi akseptere?

- Forsvarlig sikkerhet = «godt nok»
  - Miks av sikringstiltak
  - Kost-nyttevurderinger knyttet til sikringstiltakene
  - Risikoaksept

«Dette er en viktig stortingsmelding, særlig i lys av den sikkerhetspolitiske situasjonen vi befinner oss i, som understreker behovet for at vi må ha en helhetlig og langsiktig tilnærming til nasjonal kontroll og digital sikkerhet i hele samfunnet. Derfor setter jeg stor pris på at justiskomiteen i hovedtrekk stiller seg bak linjene som regjeringen har lagt fram i denne meldingen.»

Statsråd Emilie Mehl ved behandlingen av meldingen i Stortinget 30. mars 2023

Behandlingen av meldingen

- «….. det er positivt at det i det store og det hele er tverrpolitisk enighet om å styrke den digitale motstandskraften» Andreas Sjalg Unnerland (SV)

- «Denne meldingen om digital sikkerhet er det stor enighet om. Det er ikke ofte det er det i denne sal, men her har vi felles front for å sørge for at vi kan sikre god cybersikkerhet til folk flest, bedrifter og nasjoner.» Tor André Johnsen (FrP)

- «Stortingsmeldingen for å sikre nasjonal kontroll og digital motstandskraft er et viktig signal fra Norge til verden om at vi tar vår sikkerhet og suverenitet på alvor.» Haakon Skramstad (SP)

St. Meld. 9 (2022-23) «Nasjonal kontroll og digital motstandskraft for å ivareta nasjonal sikkerhet. Så åpent som mulig, så sikkert som nødvendig.»

- Sammensatt virkemiddelbruk utfordrer våre nasjonale sikkerhetsinteresser
- En ny sikkerhetspolitisk situasjon
- Et skjerpet digitalt risikobilde
- Utfordringer som treffer på tvers av sektorer

Behov for felles forståelse om utfordringsbilde, verktøykasse, retning og tiltak

Hva legger meldingen opp til?

- Å bruke nasjonalt eierskap og kontroll for å styrke nasjonal sikkerhet
- Å tilrettelegge for ytterligere oversikt og kontroll over verdier som er viktige for nasjonal sikkerhet
- Å bruke regulering som virkemiddel for å ivareta nasjonal sikkerhet
- Å styrke samfunnets motstandskraft og robusthet gjennom økt kompetanse og kunnskap

Et skjerpet digitalt risikobilde krever økt motstandskraft

- Mer forebyggende arbeid enn noen gang, antall angrep økt
  - Kraftsamling rundt råd og veiledning
- Fortsatt kontinuerlig fokus på forebyggende arbeid, i kombinasjon med økt håndteringsevne
  - Videreutvikling av VDI og nasjonalt cybersikkerhetssenter
- Mer regulering for å i større grad gjøre forebyggende arbeid mer forpliktende for virksomheter
  - Lov om digital sikkerhet

Eksempel på samordnet beredskapsarbeid for å bygge motstandskraft: Samarbeid om å motvirke økonomisk virkemiddelbruk

- Screening av sikkerhetstruende økonomisk aktivitet innenfor sikkerhetslovens screeningmekanisme, ledet av JD

- «Screening utenfor sikkerhetsloven» - kontrollere eierskap i virksomheter som ikke er underlagt sikkerhetsloven, NOU-arbeid ledet av NFD

- Fremtidig innretning av eksportkontrollarbeidet, ledet av UD

Screening av sikkerhetstruende økonomisk aktivitet innenfor sikkerhetslovens screeningmekanisme

Nasjonal screeningmekanisme
Retningslinjer for departementenes arbeid med saker om sikkerhetstruende økonomisk aktivitet
Departementenes screeningnettverk
NSM som koordinerende kontaktpunkt for saker om sikkerhetstruende økonomisk aktivitet, E-tjenesten og PST som sentrale etater
Hjemmelsgrunnlag: sikkerhetsloven kapittel 10 og §2-5
Ekspertutvalg 2023: vurdering av behov for supplerende mekanisme

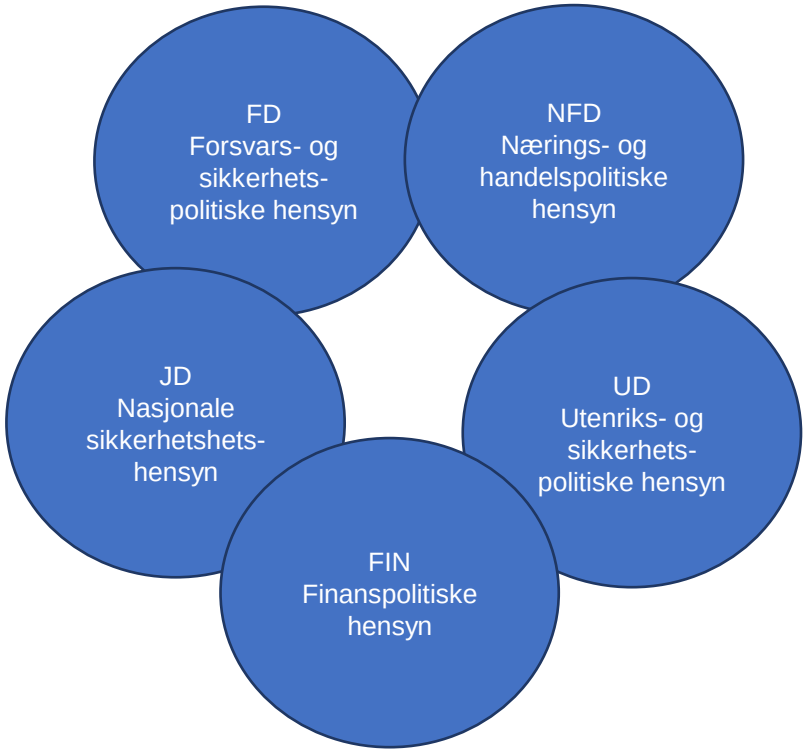
Screeningretningslinjene

- Fastsatt i regjeringen januar 2022
- Sendt til alle departementer
- Skal bidra til en enhetlig og grundig behandling
- Tar utgangspunkt i sikkerhetslovens bestemmelser

Aktører

- Faste departementer i nettverket: NFD, FIN, FD, UD, ledet av JD
- NSM som koordinerende kontaktpunkt på etatsnivå
- E-tjenesten og PST
- Andre relevante etater fra sak til sak: Nkom, Tolletaten, Skatteetaten, eksportkontrollmyndigheten osv

Noen sentrale utfordringer

- Kompleksiteten
  - Hva er en sak?
  - Kartlegging av komplekse verdikjeder og eierskapsstrukturer
  - Noen investeringer er direkte, andre indirekte
  - En enkelt sak kan treffe flere sektorer både på sivil og militær side
- Hva vil utgjøre en reell trussel og hva vil ikke gjøre det?
  - Hva er langsiktige handelsinteresser? Hva er sikkerhetstruende aktivitet?
  - Er det en generell eller konkret trussel?

→ **Balansere sikkerhet mot ulike hensyn**

Erfaringer

- Myndighetene må være «på» med en gang vi blir kjent med en sak
- Krevende avveininger mellom næringspolitiske, sikkerhetspolitiske og utenrikspolitiske hensyn – og politikk
- Børssensitive saker – informasjonshåndtering
- Risikoreduserende tiltak kan være så mangt

En «sak» kan treffe en virksomhet nær deg…

Justis- og
beredskapsdepartementet